

Rozhledy matematicko-fyzikální

Dušan Jedinák

Listy z kalendára. André-Marie Ampère

Rozhledy matematicko-fyzikální, Vol. 89 (2014), No. 1, 26–27

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/146561>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 2014

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

Literatura

- [1] Hubble, E. P.: A relation between distance and radial velocity among extragalactic nebulae. *Proceedings of the National Academy of Science*, Vol. 15, 1929, s. 168–173.
- [2] Hubble, E. P.: Photographic investigation of faint nebulae. *Yerkes Observatory* 4 (1920), s. 69.
- [3] Humason, M.: The Radial Velocity of N.G.C. 7619. *Proceedings of the National Academy of Science*, Vol. 15, 1929, s. 167–168.
- [4] Kopecký, V., jr.: Georges Lemaître vs. Edwin Hubble. *Astropis* 19 (2012), č. 1, s. 9–11.
- [5] Šarov, A. S., Novikov, I. D.: *Člověk objevivší rozpínání vesmíru*. Moskva, Nauka, 1989.

Listy z kalendára

Dušan Jedinák, Trnavská univerzita v Trnave

André-Marie AMPÈRE — (20. 1. 1775 – 10. 6. 1836)

Francúzsky matematik a fyzik objasnil pojem elektrického prúdu, definoval smer prúdu ako smer pohybu kladného elektrického náboja. Objavil, že dva rovnobežné vodiče so súhlasne orientovanými elektrickými prúdmi sa navzájom priťahujú. Ukázal, že cievka s prúdom je vo svojich účinkoch rovnocenná stálemu magnetu. Zaviedol pojmy solenoid, galvanometer, odlíšil pojmy prúd a napätie, ukázal možnosť prevedenia magnetických javov na javy elektrické. Za práce v teórii diferenciálnych rovníc bol menovaný za člena parížskej Akadémie (1814). Skoro dvadsať rokov pôsobil na Polytechnickej škole v Paríži, potom až do konca života bol profesorom experimentálnej fyziky na Collège de France. Okrem matematiky, fyziky, chémie a botaniky sa zaoberal jazykovedou, psychológiou, filozofiou prírody. Pokúsil sa o klasifikáciu vedy. Vynikal

hlbavosťou, všestrannou vzdelanosťou, pracovitosťou. V Paríži na zasadnutí Medzinárodného elektrotechnického kongresu (1881) pomenovali na jeho počesť jednotku intenzity elektrického prúdu – ampér.

Z myšlienok

- My čo zbierame plody práce géniov, ale nedelíme sa s nimi o slávu, mali by sme sa podľa mojej mienky usilovať o to, aby sme zredukovali na minimum počet princípov vysvetľujúcich všetky fyzikálne javy.
- Najprv pozorovať skutočnosť, meniť jej okolnosti, ako je len možné, spojiť túto prácu s presným meraním, z toho odvodzovať všeobecné zákony založené na experimentoch, dedukovať z týchto zákonov, nezávisle na hypotézach o povahe síl vytvárajúcich skúmané javy, matematické hodnoty týchto síl.
- Veda má slúžiť blahu a pokroku ľudstva.
- Pred svetom som dosiahol slávu. Avšak Boh mi chcel ukázať, že všetko je márnosť – okrem milovať ho a slúžiť mu.
- Študuj veci tohto sveta, je to povinnosť vyplývajúca z tvojho povolania. No pozeraj na ne iba jedným okom, druhé zameraj trvalo na večné svetlo! Počúvaj učencov, ale iba jedným uchom! . . . Píš len jednou rukou, druhou sa pridržaj Božieho rúcha, tak ako sa dieťa drží otcových šiat. . . Bez tohto poistenia sa by si narazil nepochybne hlavou do múru.

A. Ampère